

HZN **e** glasilo

Broj 2/2025
Službeno glasilo Hrvatskoga zavoda za norme

HRVATSKA NORMIZACIJA

u brojevima

ISO • IEC • CEN • CENELEC

u brojevima

za 2024.

Work Programme

CENELEC

2025

Objavljen
CEN/CENELEC-ov
Program rada
za 2025. godinu

HZN e-glasilo

Službeno glasilo Hrvatskog zavoda za norme sa
stalnim dodatkom
Oglasnik za normativne dokumente

Godište: 17. 2025.
ISSN 1847-4217
URL: <http://www.hzn.hr>

Izdavač: Hrvatski zavod za norme
MB: 1957406
OIB: 76844168802
Sjedište: Ulica grada Vukovara 78,
10000 Zagreb
Telefon: 01/610 60 95
Telefax: 01/610 93 21

Glavni
urednik: Igor Božičević, ravnatelj HZN-a

Pomoćnik
glavnog
urednika: Sandra Knežević

Tehnički
urednik: Sandra Knežević

Uredništvo: Ana Marija Boljanović, Ivo Andreis,
Marina Babić, Melanija Grubić Sutara,
Tatjana Majić

Lektura: Kristian Lewis

Grafička
priprema: Sandra Knežević

Izlazi: mjesečno

Datum
objave: 2025-02-28

Opremu tekstova obavlja uredništvo. Za sadržaj poimence potpisanih priloga odgovorni su njihovi autori. Oni ne iskazuju obvezno stav Hrvatskoga zavoda za norme. Objavljeni prilozi u službenom glasilu Hrvatskog zavoda za norme autorski su zaštićeni. Iznimka su sadržaj, novosti iz HZN, novosti iz europskih i međunarodnih normiranih tijela i s normizacijom povezane aktivnosti koji se mogu objavljivati u drugim stručnim časopisima uz obveznu naznaku izvora i dostavljanje časopisa u kojemu su objavljeni tako preuzeti prilozi. Za priloge iz rubrike Normizacija i Tehničko zakonodavstvo potrebno je zatražiti pisano odobrenje za njihovo objavljivanje od autora i od Hrvatskoga zavoda za norme.

Poštovani čitatelji!

Pred vama je drugi broj službenoga glasila Hrvatskog zavoda za norme u 2025. godini.

Forum na visokoj razini o europskoj normizaciji (*High-Level Forum on European Standardization*, HLF) pokrenut je u siječnju 2023. godine u vezi sa Strategijom EU-a o normizaciji. Cilj mu je utvrditi prioritete normizacije i podupirati zakonodavstvo i politiku EU-a te zeleno, digitalno i otpornije jedinstveno tržište. Forum okuplja široki skup dionika, od javnog, poslovnog sektora, normizacijske, akademske zajednice do civilnog društva te sve dionike koji čine lanac normizacijskog procesa. Rad se odvija u nekoliko skupina (*workstreams*), od kojih su neke već izradile izvještaje ili preporuke. Jedna od radnih skupina nosi naziv *Obrazovanje i vještine u području norma*, a djelatnica HZN-a Mirjana Fijolić imenovana je stručnjakinjom i predstavnicom CEN/CENELEC-a u toj radnoj skupini.

Kao i u svakom broju donosimo tablicu u kojoj je dan brojčani prikaz članstva u Hrvatskom zavodu za norme.

U rubrici Novosti iz HZN/TO-a možete pronaći tablični prikaz hrvatske normizacije u brojevima za 2024. godinu.

Rubrika Novosti iz međunarodnih i europskih normizacijskih organizacija donosi zanimljivosti iz područja rada ISO-a, IEC-a, CEN-a, CENELEC-a i ETSI-ja te brojčane prikaze podataka o njihovom radu i ostvarenim rezultatima u 2024. godini. Do zaključenja ovoga broja ETSI nije objavio podatke o ostvarenim rezultatima u 2024. godini. Podatke za ETSI objavit ćemo u nekom od sljedećih brojeva glasila kad budu dostupni.

ISO je najavio Međunarodni sastanak na vrhu o normama za umjetnu inteligenciju 2025., koji će se održati od 2. do 3. prosinca 2025. u Seoulu u zajedničkoj organizaciji s IEC-om i ITU-om. Inicijativa je pokrenuta kako bi se postavilo mjerilo za odgovoran globalni razvoj umjetne inteligencije.

IEC je objavio normu IEC 62309:2024, *Dependability of new products containing reused parts and life-extended products*. Donosimo prijevod objave *Waste not want not: building trust in products with reused parts* s IEC-ovih mrežnih stranica.

CEN, CENELEC i ETSI objavili su dokument s preporukama o industrijskim podacima koji je izradila njihova Koordinacijska skupina za pametnu proizvodnju. Dostupan je i CEN/CENELEC-ov Program rada za 2025. godinu. U pripremljenom tekstu nalazi se i poveznica na Program. CEN i CENELEC pripremili su i omogućili uporabu početne verzije alata SMART koji omogućuje učinkovitije sastavljanje i primjenu norma.

Europski institut za telekomunikacijske norme (ETSI) najavio je osnivanje nove granske skupine za izradu specifikacija (*Industry Specification Group*, ISG) koja će se baviti tehnikama višestrukog pristupa (*Multiple Access Techniques*, MAT) za mobilne sustave 6G. Više pročitajte u prijevodu objave *ETSI Launches New Group on Multiple Access Techniques for 6G Networks*, objavljene na ETSI-jevoj mrežnoj stranici.

Ugodno čitanje!

Sadržaj 2/2025

Proslov

Novosti iz HZN-a

- HZN jedan je od pokrovitelja 26. međunarodnog simpozija o kvaliteti 4
- Obrazovanje i vještine u normizaciji – Radna skupina 1 u Forumu na visokoj razini o europskoj normizaciji 6
- Članovi Hrvatskog zavoda za norme 7
- Odluke Upravnog vijeća vezane za članstvo u HZN-u 8

Novosti iz HZN/TO-a

- Hrvatska normizacija u brojevima za 2024. godinu 9

Novosti iz međunarodnih i europskih normizacijskih organizacija

ISO

- Na Svjetskom gospodarskom forumu u Davosu najavljeno je održavanje prvog međunarodnog sastanka na vrhu o normama za umjetnu inteligenciju 2025. 11
- ISO u brojevima za 2024. godinu 13

IEC

- Ne bacaj, pa ćeš imati: izgradnja povjerenja u proizvode s rabljenim dijelovima 14
- IEC u brojevima za 2024. godinu 15

CEN i CENELEC

- Objavljen je CEN/CENELEC-ov Program rada za 2025. godinu 16
- Koordinacijska skupina CEN-a, CENELEC-a i ETSI-ja za pametnu proizvodnju – Preporuke 17
- Dostupni su novi izvještaji i preporuke radnih skupina HLF-a 18
- Pokretanje CENELEC-ove radionice za izradu norma za vjetroelektrane na morima sjeverne Europe 19
- Prijavite se sada na 9. konferenciju o normizaciji kibernetičke sigurnosti 20
- Transformacija europskih norma uz projekt SMART 21
- CEN u brojevima za 2024. godinu 22
- CENELEC u brojevima za 2024. godinu 23

ETSI

- ETSI pokreće novu gransku skupinu za tehnike višestrukog pristupa za 6G mreže 24

Naslovnica: Hrvatska, europska i međunarodna normizacija u brojevima za 2024./CEN/CENELEC-ov Program rada za 2025. godinu

HZN Oglasnik za normativne dokumente (A1-A44)

ISSN 1847-4217

HZN jedan je od pokrovitelja 26. međunarodnog simpozija o kvaliteti

„KVALITETA - JUČER, DANAS, SUTRA”

Šibenik, Hrvatska, 2. - 4. travnja 2025.

Autor: **Prof. dr. sc. Krešimir Buntak**,
predsjednik Organizacijskog odbora

Kultura kvalitete kao temeljna postavka drugačijeg načina poslovanja i života za održiviju budućnost, i njena primjena u svim područjima poslovanja i života, zajednički je nazivnik novog 26. međunarodnog simpozija o kvaliteti.

Pozivamo sve zainteresirane da aktivno sudjeluju kroz radove, panele, okrugle stolove ili svojom nazočnošću u Šibeniku od 02. do 04. travnja 2025. na 26. međunarodnom simpoziju Hrvatskog društva menadžera kvalitete pod nazivom *Kvaliteta – jučer, danas, sutra*.

HDMK okuplja znanstvenike i stručnjake, menadžere kvalitete, okoliša, sigurnosti, rizika i ostalih sustava upravljanja, te auditore, savjetnike i sve druge koji se izravno ili neizravno bave problemima kvalitete, s ciljem:

- stvaranja mogućnosti za zajednički pristup unapređenju kvalitete od proizvođača preko procesa i organizacija do društva,
- organiziranog djelovanja na promociji i popularizaciji kvalitete sustava upravljanja,
- širenja kulture kvalitete od pojedinca do društva,
- zaštite strukovnih interesa članova,
- uzdizanja znanstvenih i stručnih kadrova u području upravljanja kvalitetom.

HDMK i njegovi članovi ostvaruju djelatnost u duhu afirmacije načela kvalitetnog upravljanja i unapređivanja tržišnog gospodarstva, društvene odgovornosti i opće demokratizacije društva. Članovi HDMK istaknuti su znanstvenici i stručnjaci u području sustava upravljanja i drugima: rektori i prorektori sveučilišta i dekani fakulteta, istaknuti sveučilišni profesori, političari, vrhunski menadžeri, ravnatelji brojnih institucija i agencija te stručnjaci iz prakse koji svakodnevno promiču načela upravljanja kvalitetom u različitim djelatnostima u svojim poduzećima i drugim organizacijama. Također, među našim članovima ima i istaknutih članova međunarodnih organizacija za kvalitetu, pored ostalog, EOQ – Europske organizacije za kvalitetu, ASQ – Američkog društva za kvalitetu, IAQ – Međunarodne akademije za kvalitetu.

HDMK je u dosadašnjem radu pokrenulo niz inicijativa u svrhu povećanja konkurentnosti gospodarstva te kvalitetnijeg pozicioniranja Republike Hrvatske na međunarodnom tržištu. Nadamo se da je to dovoljno dobra pozivnica da se pridružite Društvu kao član i aktivno sudjelujete u razvoju društva i struke. ([HDMK članstvo](#))

Nakon uspješno održanog 25. simpozija odlučili smo da ostanemo na lokaciji Amadria parka u Šibeniku i u njihovom Convention centru Šibenik organiziramo i 26. međunarodni simpozij sa ciljem rasta broja sudionika, međunarodne prepoznatljivosti i širenja tema koje će imati značaj i za znanstvenu i stručnu publiku, realni i javni sektor kao i društvo u cjelini. Stoga smo proširili tematska područja očekujući ne samo tradicionalni prijenos informacija kroz izlaganje radova, već i čitav niz ostalih događanja (paneli, okrugli stolovi, radionice, pozvana predavanja vrhunskih stručnjaka, izlagački sajam i prezentacije) kako bi se i kroz umrežavanje i neposrednu komunikaciju sudionici povezali, prenosili pozitivna iskustva i ostvarili profesionalne kontakte.

Na dosadašnjih 25 međunarodnih simpozija o kvaliteti sudjelovalo je više od 1100 autora iz 40-tak zemalja svijeta, s oko 920 znanstvenih i stručnih radova objavljenih u zbornicima, te se s pravom može reći da se radi o jednom od međunarodno najznačajnijih skupova iz područja kvalitete i sustava upravljanja u ovom dijelu Europe. Ta činjenica, kao i stalni rast interesa za konferenciju poziv su svima da nam se pridruže i da podijele svoja znanja i iskustva s ostalima, da se povežu sa stručnjacima iz struke i kolegama koji se bave istim stručnim područjima, da čuju najnovije informacije o razvoju normi iz područja sustava upravljanja i mogućnostima njihove primjene, da prezentiraju primjere dobre prakse ali i nove spoznaje i rješenja u cilju podizanja kvalitete upravljanja i održivog uspjeha organizacija, gospodarstva i društva.

Teme i pozvane predavače kao i paneliste moći ćete upoznati i pratiti na web stranici [HDMK-a - simpoziji o kvaliteti](#), a isto tako slati ćemo vam i najnovije informacije i promjene kako bi na vrijeme dobili nove informacije o programu Simpozija.

Veselimo se vašem dolasku i aktivnom sudjelovanju na Simpoziju uz još jednom poziv da se pridružite Hrvatskom društvu menadžera kvalitete i zajedno s nama promovirate kulturu kvalitete kao poslovnu i životnu filozofiju koja promiče načela upravljanja koja su prihvatljiva svima i omogućuje kvalitetniji život za sve danas i sutra. Pridružite nam se na Simpoziju kako bi podijelili svoja iskustva s kolegama, prenijeli nove rezultate istraživanja, predstavili sebe i svoju tvrtku, osigurali nove strukovne i profesionalne kontakte. Budite glas struke koja promiče kulturu kvalitete i njenu primjenu za održivu budućnost.

Vidimo se u travnju 2025. u Šibeniku !

**Na dosadašnjih
25 međunarodnih simpozija
o kvaliteti sudjelovalo je
više od 1100 autora iz
40-tak zemalja svijeta,
s oko 920 znanstvenih i
stručnih radova objavljenih
u zbornicima.**

HRVATSKO DRUŠTVO MENADŽERA KVALITETE
CROATIAN QUALITY MANAGERS SOCIETY

Radoslava Cimermana 36a
10000 Zagreb, Hrvatska

www.hdmk.hr

INFORMACIJE I REGISTRACIJA

Obrazovanje i vještine u normizaciji – Radna skupina 1 u Forumu na visokoj razini o europskoj normizaciji

Autorica: Mirjana Fijolić

Foto: Mirjana Fijolić

Početak 2023. godine Europska komisija (EK) osnovala je Forum na visokoj razini o europskoj normizaciji radi savjetovanja o strateškim političkim pitanjima na temelju Strategije EU-a o normizaciji. Cilj Forumu je identificirati normizacijske prioritete u svrhu podrške politikama i zakonodavstvu EU-a te raspravljati o horizontalnim temama poput međunarodnog vodstva te obrazovanja i vještina, pri čemu okuplja različite dionike. U okviru Forumu pokrenute su horizontalne i tematske radne skupine (workstreams) kako bi se unaprijedio rad u raznim područjima.

Slika: Europska komisija, Razgovor Mirjana Fijolić sa Gabriellom Sestini, Policy Officer, Standards Policy Unit, DG GROW, koordinatoreicom Forumu na visokoj razini o europskoj normizaciji

Radna skupina 1 (Workstream 1), *Obrazovanje i razvoj vještina u području norma* fokusira se na obrazovanje i razvoj vještina ključnih za osiguravanje budućih stručnjaka u normizaciji u Europi. Tema obrazovanje i vještine u području normi, prepoznata je kao jedan od ključnih čimbenika dobrog funkcioniranja normizacijskog sustava u Europi i osiguranja baze budućih stručnjaka. Potreba za obrazovanjem i vještinama u području normizacije naglašena je i u Komunikaciji Komisije o normizacijskoj strategiji EU-a iz 2022. godine.

Djelatnica HZN-a imenovana predstavnicom CEN/CENELEC-a u Radnoj skupini 1

Djelatnica HZN-a Mirjana Fijolić, voditeljica Odsjeka za međunarodnu suradnju i odnose s javnošću Hrvatskoga zavoda za norme (HZN), imenovana je stručnjakinjom i predstavnicom CEN/CENELEC-a u Radnoj skupini 1, *Obrazovanje i razvoj vještina u području normi*. CEN/CENELEC je prepoznao njezin dosadašnji rad na jačanju vidljivosti normizacije kroz suradnju s medijima, organizaciju različitih događaja te rad s mladim stručnjacima za koji je HZN osvojio nagradu za izvrsnost u odnosima s javnošću (*PRoud to work for standards' Awards za kampanju Zašto je studentima važna normizacija?*). Ovo imenovanje potvrđuje važnu ulogu HZN-a u oblikovanju europskih normizacijskih politika.

Edukacija o normizaciji nedovoljno razvijena

Važnost norma raste i neupitna je važnost normizacije za konkurentnost i opću dobrobit. Unatoč tome, svijest javnosti i edukacija o normizaciji na relativno su niskoj razini, osobito u pogledu formalnog i strukovnog obrazovanja.

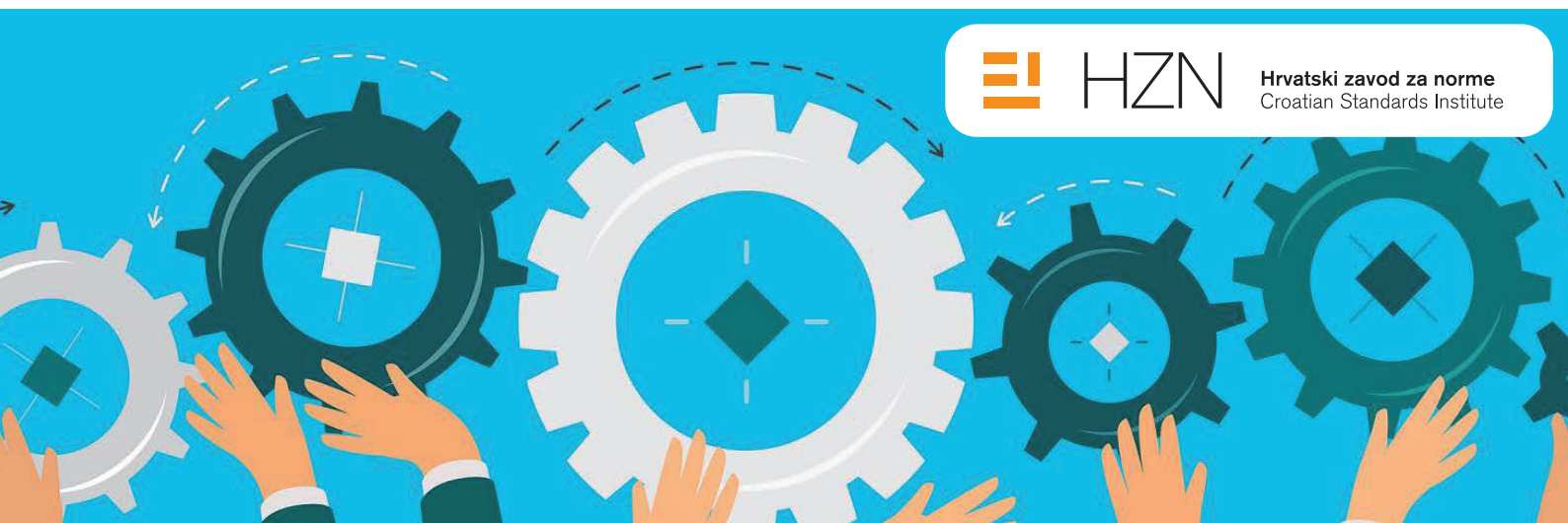
Mnoga poduzeća u EU-u nemaju strukturiran strateški pristup normizaciji koji bi obuhvaćao njezinu važnost za njihove poslove, bilo da je riječ o usklađenosti s propisima, pristupu tržištu ili općoj poslovnoj strategiji. Uspjeh europskog normizacijskog sustava u ključnim aspektima temelji se na stručnjacima iz gospodarstva, javne uprave, civilnog društva, znanosti i akademske zajednice. Europi su potrebni najbolji stručnjaci za normizaciju da bi uspješno ostvarila svoje globalne ciljeve i mogla podupirati digitalno, zeleno i otporno jedinstveno tržište.

Članovi Hrvatskog zavoda za norme

Objavljujemo popis redovitih članova i članova promatrača HZN-a po vrstama pravnih odnosno fizičkih osoba za koje je Upravno vijeće donijelo odlukama u veljači 2025. godine.

Tablica – Članovi Hrvatskog zavoda za norme

Vrsta članstva, vrsta pravne ili fizičke osobe	2025-02-28
Članovi promatrači	
Pravne osobe koje ostvaruju dobit	7
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – visokoškolske ustanove	1
Fizičke osobe	0
Ukupno članova promatrača	8
Redoviti članovi	
Pravne osobe koje ostvaruju dobit	158
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – javne ustanove	17
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – HGK, HOK, HUP	1
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – strukovne komore i udruženja registrirana u Sudskom registru	6
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – strukovna društva i udruge osnovane prema Zakonu o udrugama i registrirane u Registru udruga	12
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – osnovne i srednje škole	2
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – visokoškolske ustanove	22
Fizičke osobe – pojedinci	21
Fizičke osobe – obrtnici	2
Tijela državne uprave	25
Ukupno redovitih članova	266
Ukupno članova HZN-a	274

HZN

Hrvatski zavod za norme
Croatian Standards Institute

Odluke Upravnog vijeća vezane za članstvo u HZN-u

NOVI ČLANOVI

Prihvataju se prijave za članstvo u Hrvatskom zavodu za norme pristigle u vremenskom razdoblju od 27. prosinca 2024. godine do 13. veljače 2025. godine.

Pravna/fizička osoba	Vrsta članstva	Mjesto
DIMNJAČAR d.o.o	Redovito	Rijeka
DRAGANA ŠEGULJA	Redovito	Zagreb
DALEKOVOD OSO d.o.o	Redovito	Velika Gorica
JOBS d.o.o.	Redovito	Zagreb
ENSESO d.o.o.	Redovito	Zagreb

Kako članstvom u HZN-u pridonijeti pripremi hrvatskih norma?

Svi zainteresirani predstavnici mjerodavnih tijela državne uprave, proizvođača, ispitnih i potvrđenih institucija, razvojnih, obrazovnih i znanstvenih ustanova, gospodarskih i obrtničkih komora, stručnih udruženja, udruga potrošača okupljeni u tehničkim odborima u HZN-u konsenzusom odlučuju o tehničkim pitanjima i predlažu prihvaćanje norma u hrvatsku normizaciju.

Pozivaju se svi zainteresirani da se uključe u članstvo HZN-a, da daju doprinos razvoju hrvatske normizacije te da promiču dragovoljnu primjenu norma u Republici Hrvatskoj.

Više o članstvu u Hrvatskom zavodu za norme možete pronaći na našoj mrežnoj stranici.

HRVATSKA NORMIZACIJA U BROJEVIMA

stanje 2024-12-31

Redoviti članovi	257
Članovi promatrači	8
Tehnički odbori HZN-a	171
Članovi tehničkih odbora, pododbora i radnih skupina	oko 1 740
Obuhvaćenost područja rada ISO/TC-a	258 / 56 %
Obuhvaćenost područja rada IEC/TC-a	113 / 42 %
Obuhvaćenost područja rada ISO/IEC JTC-a	2 / 100 %
Obuhvaćenost područja rada CEN/TC-a	344 / 100 %
Obuhvaćenost područja rada CLC/TC-a	63 / 100 %
Obuhvaćenost područja rada CEN/CLC JTC-a	21 / 100 %
Obuhvaćenost područja rada ETSI-a	28 / 100 %
ISO/TC/SC - aktivan član	10
ISO/TC/SC - promatrač	194
ISO WG - broj stručnjaka / radna skupina	5 / 5
IEC/TC/SC - aktivan član	11
IEC/TC/SC - promatrač	70
IEC WG - broj stručnjaka / radna skupina	52 / 30
CEN WG - broj stručnjaka / radna skupina	94 / 79
CLC WG - broj stručnjaka u/ radna skupina	6 / 5
Hrvatske norme (HRN)	34 718
- izvorne HRN	115
- prihvaćene uz prijevod	497
- prihvaćene u izvorniku	34 221
Nacrti norma na hrvatskom jeziku na javnoj raspravi	8
Prijedlozi za prihvaćanje norma u izvorniku na javnoj raspravi	2369
Normizacijski projekti u programu rada	45

- Do kraja 2024. u hrvatski je normizacijski sustav ukupno prihvaćeno **34 718** normizacijskih dokumenata. Tijekom 2024. godine objavljen je **1571** novi hrvatski normativni dokument (norme, tehničke specifikacije, tehnički izvještaji, amandmani i ispravci), **1249** dokumenata je povučeno, a za javnu je raspravu objavljeno **1529** dokumenata.
- Katalog hrvatskih norma redovito se posuvremenjuje i za javnost je dostupan na [mrežnim stranicama HZN-a](#).
- HZN prati dinamiku razvoja europskih norma te u skladu s tom dinamikom prihvaća europske norme u nacionalni normizacijski sustav u skladu s datumima predviđenim za njihovo prihvaćanje te je do kraja 2024. godine prihvaćeno **100 %** europskih norma. U skladu s obvezom prema CEN-u i CENELEC-u o dostavi informacija o prihvaćenih europskim normama, dostavljeni su podaci o **1347** prihvaćenih novih europskih normizacijskih dokumenata.
- Naslovi nacionalnih norma koje su prihvaćene europske norme koje su citirane ili će biti citirane u Službenom listu Europske unije (OJ EU) moraju biti prevedene na sve jezike Europske unije (EU) i Europskog udruženja slobodne trgovine (EFTA). Naslove je obavezan dostavljati HZN te je u 2024. dostavljeno oko **128** naslova norma i nacrti norma na hrvatskome jeziku za objavu u OJ EU-a. Popisi harmoniziranih norma objavljuju se u OJ EU-a u obliku Provedbenih odluka Komisije, a više informacija o harmoniziranim normama dostupno je na [mrežnim stranicama](#).
- HZN, kao član europskih organizacija za normizaciju, mora primjenjivati postupak obavješćivanja (notifikacije) za izvorne nacionalne normizacijske projekte koji uključuje mirovanje (*standstill*) svih nacionalnih projekata u područjima dogovorenih europskih projekata. Upućivanje na novi predmet rada (NWI) mora biti javno dostupno, a novi predmet rada na zahtjev dati Europskoj komisiji, CEN-u ili CENELEC-u i drugim članovima.
- U 2024. godini, provedeno je **12** notifikacija za **17** nacionalnih normizacijskih dokumenata. Obavijesti svih članova CEN-a objavljuju se u dokumentu „CEN Monthly Notification Register“, a članova CENELEC-a u dokumentu „Register of new national standardization initiatives notified under subsectors in the scope of CENELEC“. Objavljivanjem tih dokumenata [na svojoj mrežnoj stranici](#), HZN obavještava hrvatsku javnost o novim izvornim nacionalnim normizacijskim projektima članova CEN-a i CENELEC-a.
- Radi ostvarivanja svojih interesa povezanih s hrvatskom normizacijom svaka pravna ili fizička osoba sa sjedištem, odnosno prebivalištem u RH može biti član HZN-a. Dana 31. prosinca 2024. ukupan broj članova HZN-a iznosio je **265**, od toga **257** redovitih članova te **8** članova promatrača.
- Za obavljanje poslova hrvatske normizacije i za praćenje međunarodne i europske normizacije u pojedinim užim područjima normizacije osnivaju se tehnički odbori. HZN je u 2024. imao **171** tehnički odbor u čiji je rad uključeno oko **1740** stručnjaka iz industrije, inženjerskih komora, strukovnih udruga, znanstvenih i obrazovnih ustanova, tijela državne uprave, malih i srednjih poduzeća itd.
- Stručnjaci, predstavnici redovitih članova HZN-a, mogu sudjelovati u radu europskih i međunarodnih radnih skupina u koje ih imenuje HZN.
- U radu ISO-ovih radnih skupina sudjeluje **5** stručnjaka u **5** radnih skupina koje se bave izradom norma iz područja kvalitete vode, ulančanih blokova i tehnologija distribuirane glavne knjige te površinske kemijske analize.
- U radu IEC-ovih radnih skupina sudjeluje **52** stručnjaka u **30** radnih skupina koje se bave izradom norma iz područja upravljanja energetskim sustavom, elektromagnetske kompatibilnosti u elektrotehnici i telekomunikacijama, eksplozivnih atmosfera, električne opreme za željeznicu, energetskih transformatora itd.
- U **79** radnih skupina CEN-a sudjeluju **94** stručnjaka iz RH u izradi norma iz područja: električna vozila, prometni znakovi, akustička svojstva zgrada, kemijski dezinficijensi i antiseptici, zaštita od požara, protupožarna i vatrogasna oprema, proizvodi na bazi gipsa, staklo u graditeljstvu, vatrogasne pumpe, prometni znakovi, zaštita kulturne baštine, katodna zaštita, naftni proizvodi i maziva, kvaliteta vode, plastika, eurokodovi, psi pomagala, elektronička javna nabava itd.
- U **5** radnih skupina CENELEC-a sudjeluje **6** stručnjaka na izradi norma u području: električne opreme za željeznicu, kompatibilnosti između željezničkih vozila i sustava detekcije vlaka i električnih kabela.

Pripremila: Melanija Grubić Sutara

Na Svjetskom gospodarskom forumu u Davosu najavljeno je održavanje prvog međunarodnog sastanka na vrhu o normama za umjetnu inteligenciju 2025.

Međunarodna organizacija za normizaciju (ISO), Međunarodno elektrotehničko povjerenstvo (IEC) i Međunarodna telekomunikacijska unija (ITU) zajednički organiziraju Međunarodni sastanak na vrhu o normama za umjetnu inteligenciju. To je najavljeno na godišnjem sastanku Svjetskog gospodarskog foruma u Davosu.

Inicijativa je uslijedila nakon što su svjetski čelnici u rujnu 2024. prihvatili inicijativu **Global Digital Compact** i izravna je reakcija na poziv Ujedinjenih naroda da se međunarodnim normama poboljša upravljanje umjetnom inteligencijom (UI).

Davos-Klosters, Švicarska | 22. siječnja 2025. – ISO je na godišnjem sastanku Svjetskog gospodarskog foruma 2025. u Davosu najavio Međunarodni sastanak na vrhu o normama za umjetnu inteligenciju 2025., pokrenut kako bi se postavilo mjerilo za odgovoran globalni razvoj umjetne inteligencije.

Zajednička inicijativa kojoj će na čelu biti ISO, IEC i ITU održat će se od 2. do 3. prosinca 2025. u Seoulu i izravan je odgovor na poziv na održavanje sastanka na vrhu o umjetnoj inteligenciji iz nedavno objavljenog izvješća savjetodavnog tijela UN-a pod nazivom *Governing AI for Humanity* (Upravljanje umjetnom inteligencijom na dobrobit čovječanstva).

Međunarodni sastanak na vrhu o normama za umjetnu inteligenciju 2025. bit će važna platforma za bavljenje složenim problemima koje umjetna inteligencija donosi, uz istodobno promicanje razvoja i prihvaćanja interoperabilnih norma za umjetnu inteligenciju kojima se podupiru pouzdanost, održivost i ljudska prava.

Kao što su Ujedinjeni narodi istaknuli, umjetna inteligencija već mijenja svijet i, iako ima golem potencijal za dobro, ako se ne kontrolira, njezine se koristi možda neće ostvariti ili se neće pravično raspodijeliti.

Međunarodni sastanak na vrhu o normama za umjetnu inteligenciju u skladu je s tom vizijom i služit će kao važna globalna platforma za rješavanje složenih problema umjetne inteligencije, osiguravajući razvoj norma i njihovu prikladnost za poticanje sigurnih, transparentnih i uključivih tehnologija za sve.

U današnjem govoru na platformi AI House u Davos-Klostersu u Švicarskoj glavni tajnik ISO-a Sergio Mujica izjavio je da postoji kritična globalna potreba za zajedničkim pristupom djelotvornom upravljanju umjetnom inteligencijom putem međunarodnih norma.

„Koodinirano prihvaćanje međunarodnih norma ključno je za osiguranje budućnosti odgovorne uporabe umjetne inteligencije”, rekao je Mujica.

„Umjetna inteligencija unosi revoluciju u gospodarske djelatnosti, potiče inovacije i gradi otpornu infrastrukturu potrebnu za održiv razvoj diljem svijeta.”

„Međunarodne norme u središtu su te transformacije i pomažu da se osigura da se umjetna inteligencija razvija, primjenjuje i upotrebljava na odgovoran način u cijelom svijetu.”

„ISO je predan razvoju norma koje unaprjeđuju ciljeve održivog razvoja Ujedinjenih naroda. Naša stalna suradnja s IEC-om i ITU-om potvrđuje tu misiju, uključujući inicijative kao što je suradnja u području norma za umjetnu inteligenciju i autentičnost multimedijских sadržaja (AI and Multimedia Authenticity Standards Collaboration), koju smo najavili 2024. godine.”

„Ponosni smo što danas u Davosu možemo najaviti globalni sastanak na vrhu kojim se podupire i dodatno naglašava važnost teme Svjetskog gospodarskog foruma za 2025. godinu: suradnja za inteligentno doba.”

„Budućnost umjetne inteligencije ispunjena je mogućnostima, ali moramo se kretati oprezno i odgovorno, razmišljajući o budućnosti – to je poruka koju smo željeli prenijeti tijekom našeg sudjelovanja u nizu okruglih stolova, panela i strateških rasprava ovog tjedna u Davosu”

„Veselimo se nastavku tog važnog rada na normama za umjetnu inteligenciju, koje osiguravaju okvir koji organizacije svih vrsta usmjerava na putu prema umjetnoj inteligenciji, a to je zapravo tek početak.”

Međunarodni sastanak na vrhu o normama za umjetnu inteligenciju 2025. održat će se od 2. do 3. prosinca 2025. u Seoulu, a domaćin će biti korejska Agencija za tehnologiju i norme (KATS).

Okupljanjem ključnih dionika i stručnjaka iz cijelog svijeta sastanak na vrhu postat će snažan temelj za upravljanje umjetnom inteligencijom, olakšavajući rad na stvaranju globalnih norma kojima se promiče uključiv i odgovoran razvoj umjetne inteligencije.

Više informacija o normama za umjetnu inteligenciju dostupno je na www.iso.org/sectors/it-technologies/ai.

Izvor: ISO
Prijevod: Tatjana Majić

ISO U BROJEVIMA

stanje 2024-12-31

ČLANOVI

- 172** nacionalna normirna tijela,
uključujući:
- 129** članova, normirnih tijela
- 39** dopisnih članova
- 4** člana pomagača

STRUKTURA TEHNIČKIH ODBORA

- 4110** tehničkih tijela,
uključujući:
- 270** tehničkih odbora
- 509** pododbora
- 2 556** radnih skupina, i
- 726** podskupina i ad hoc studijskih skupina

RAZVOJ MEĐUNARODNIH NORMA

Ukupno na dan 31. prosinca 2024.

- 25 703** međunarodne norme i normativna dokumenta
- 1 533** objavljenih međunarodnih norma i normativnih dokumenata, što predstavlja ukupno
- 88739** stranica u 2024. godini

RAD U NAPREDOVANJU

u 2024.

- 2 022** registrirana nova projekta (radne stavke)

Izvor: <https://www.iso.org>

Ne bacaj, pa ćeš imati: izgradnja povjerenja u proizvode s rabljenim dijelovima

Svijet pliva u otpadu. Svake godine proizvedemo otprilike **40 milijuna tona elektroničkog otpada**. Godine 2021. proizvodnja plastike iznosila je gotovo 400 milijuna metričkih tona godišnje, **dvostruko više nego 2000. godine**. Samo je otprilike 9 % te količine proizvedeno iz reciklirane plastike. Ipak, mnogi odbačeni proizvodi sadrže komponente koje još uvijek savršeno funkcioniraju. Kako bi bilo imati jamstvo da su te komponente zaista ispravne, pa da ih možemo ponovno upotrijebiti?

Na toj se zamisli temelji materijalna učinkovitost i kružno gospodarstvo, tj. ostvarivanje veće vrijednosti iz postojećih resursa. Ponovna uporaba rabljenih komponenti u proizvodnji može biti izvrsno rješenje za smanjenje njihova utjecaja na okoliš i uštedu vrijednih resursa.

Međutim, i dalje postoje zapreke širokoj primjeni u proizvodnji: otežan pristup rabljenim dijelovima i nepovjerenje potrošača u krajnji proizvod. Pružanje jamstva da su komponente sigurne, pouzdane i funkcionalne ključan je korak u prevladavanju tih zapreka i povećanju njihova prihvaćanja na tržištu.

IEC-ova norma **IEC 62309** u tome pomaže jer se u njoj uvodi koncept provjere jesu li rabljeni dijelovi sigurni, funkcionalni i pouzdani prije ugradnje u nove proizvode. Uvodi se pojam *qualified as good as new* (QAGAN, „rabljeno – kao novo“) odnosno izjava da su pouzdanost i funkcionalnost proizvoda koji sadržava rabljene dijelove jednake kao kod proizvoda koji sadržavaju samo nove dijelove. U normi se navode zahtjevi koje proizvođač mora ispuniti da bi za rabljene dijelove mogao dati izjavu „rabljeno – kao novo“. Tako sukladnost s normom jamči sigurnost i funkcionalnost dijelova i pridonosi povjerenju krajnjih korisnika i u lancu opskrbe.

Norma je nedavno izmijenjena te uključuje dodatne informacije i smjernice o produljenju vijeka uporabe komponente obnovom, modernizacijom i nadogradnjom.

Normu IEC 62309 izradio je IEC-ov tehnički odbor **TC 56** koji se bavi normama za pouzdanost elektroničkih komponenti i opreme.

IEC 62309:2024

Dependability of new products containing reused parts and life-extended products

Edition 2.0

Izvor: IEC
Priredio: Ivo Andreis
Prijevod: Tatjana Majić

IEC U BROJEVIMA		stanje 2024-12-31
Organizacija		
Punopravni članovi nacionalnih odbora		62 nacionalna odbora
Pridruženi članovi		27 nacionalnih odbora
Ukupno		89 nacionalnih odbora
Program pridruženih članica (stanje 2024-12-31)		77 sudionika
Tehnički odbori/Pododbori		228 (115+113)
Radne skupine		771
Projektni timovi		191
Timovi za održavanje		649
Publikacije		
Ukupan broj publikacija (stanje 2024-12-31)		12 046 (uključujući 17 Uputa)
Međunarodne norme		7617
Tehničke specifikacije		522
Tehnički izvještaji		738
IEC-PAS		32
IEC SRD		30
IEC publikacije razvijene izvan IEC CO		3090
Publikacije izdane u 2024.		766
Međunarodne norme		455
Tehničke specifikacije		48
Tehnički izvještaji		43
IEC-PAS		2
IEC SRD		9
IEC upute		2
IEC publikacije razvijene izvan IEC CO		207
FDIS (Final Draft International Standard) izdani u 2024.		362
U CENELEC-u paralelno glasanje		250
CDV (Committee Draft for Vote) izdani u 2024.		499
U CENELEC-u paralelna rasprava		330
Ukupan broj aktivnih projekata s 2024-12-31		1840
Ocjena sukladnosti IECEE (stanje 2023-12-31)		
Države članice		54
Nacionalna certifikacijska tijela		94
Ispitni laboratoriji		581
Broj certifikata izdanih u 2023.		119 960
IECEX (stanje 2023-12-31)		
Države članice		36
Certifikacijska tijela (ExCB)		101
Ex ispitni laboratoriji (ExTL)		72
Priznate edukacijske ustanove		35
Ukupno certifikata i izvještaja		161 952
IECQ (stanje 2023-12-31)		
Države članice		11
Certifikacijska tijela		30
Regionalne ispostave certifikacijskih tijela		76
Ukupno certifikata		11 494
IECRE (stanje 2023-12-31)		
Države članice		16
Certifikacijska tijela		14
Ispitni laboratoriji		33
Inspekcijska tijela		3
Broj certifikata i izvještaja izdanih u 2023.		9544

Izvor: IEC

Objavljen je CEN/CENELEC-ov Program rada za 2025. godinu

CEN i CENELEC sa zadovoljstvom objavljuju Program rada za 2025. godinu. Program rada jedna je od vodećih publikacija CEN-a i CENELEC-a u kojoj se utvrđuju prioriteti i najvažnije mjere u europskoj normizaciji za sljedeću godinu.

Godina 2025. bit će odlučujuća za europsku normizaciju. CEN i CENELEC odlučni su podupirati digitalnu i zelenu tranziciju jedinstvenog tržišta kako bi se povećala njegova otpornost i konkurentnost u dinamičnom globalnom okružju.

Mnogi naši ključni projekti pretvorit će inicijativu **Kompas EU-a za jačanje konkurentnosti** u provedive korake, s naglaskom na jačanje europske industrije i tehnološkog vodstva. Europske norme za strateške sektore kao što su umjetna inteligencija (UI), kibernetička otpornost, čista tehnologija i elektroenergetske mreže povećat će konkurentnost Europe, ojačati povjerenje u nove tehnologije i osigurati pravedno i održivo jedinstveno tržište.

Također smo odlučni ugraditi normizaciju u europski znanstveni ekosustav, osiguravajući brži i djelotvorniji pristup inovativnih ideja tržištu. U 2025. godini usredotočit ćemo se na suradnju s akademskom zajednicom i znanstvenim institucijama, na utvrđivanje novih područja normizacije i oblikovanje **Okvirnog programa za istraživanje i inovacije FP10**.

Program rada CEN-a i CENELEC-a za 2025. godinu predstavlja glavna kretanja u normizaciji i strateška prioritetna područja za CEN i CENELEC u 2025. godini u 14 poslovnih sektora. Čitatelj će za svaki sektor naći popis tehničkih tijela koja provode projekte i doznati koliko su norma CEN i CENELEC objavili u tom sektoru te u kojim se područjima očekuje normizacijski rad.

U Programu rada ističu se tri horizontalna poslovna područja, bitna za pristupanje današnjim i budućim izazovima: **pristupačnost, održivost i ocjena sukladnosti**.

U zadnjem poglavlju daje se horizontalni pregled najvažnijih strateških elemenata razvoja CEN-a i CENELEC-a tijekom 2025. godine i nakon toga.

To poglavlje uključuje nastavak provedbe i preispitivanje Strategije do 2030. godine te poticanje zastupljenosti društvenih skupina u normizaciji.

Iako će 2025. godina donijeti izazove, sigurni smo da smo sposobni ostvariti značajne rezultate. CEN i CENELEC raduju se suradnji s članovima i partnerima te s europskim institucijama na izgradnji učinkovitog i uključivog europskog normizacijskog sustava okrenutog budućnosti u korist europskog gospodarstva, industrije i građana.

[Pročitajte CEN/CENELEC-ov Program rada za 2025. godinu!](#)

Izvor: CEN/CENELEC
Prijevod: Tatjana Majić

Koordinacijska skupina CEN-a, CENELEC-a i ETSI-ja za pametnu proizvodnju – Preporuke

CEN, CENELEC i ETSI objavili su dokument s preporukama o industrijskim podacima koji je izradila njihova Koordinacijska skupina za pametnu proizvodnju

CEN-CENELEC-ETSI Coordination Group on Smart Manufacturing (SMA-CG)
Task Group Industrial Data

Recommendation Paper

U dokumentu se istražuje uloga normizacije u upravljanju industrijskim podacima bitnim za industrijsku proizvodnju i životni ciklus roba i usluga. Naglašava se potreba za interoperabilnošću, sigurnošću i djelotvornim upravljanjem podacima kako bi se ostvarila optimalna uporaba podataka.

U dokumentu se zagovara tješnja suradnja među normizacijskim tijelima i prihvaćanje novih norma, usklađenih s modernom praksom razvoja softvera.

Poziva se na ukidanje „granica podataka” kako bi se pojednostavnio rad na normizaciji i preporučuje se usklađivanje semantike podataka i strojno čitljive norme kako bi se poduprla semantička interoperabilnost.

Predlaže se i uključivanje podatkovnih prostora za industrijske podatke u regulativu EU-a radi usklađivanja s postojećim informatičkim alatima i alatima za podršku procesima.

U dokumentu se naglašava važnost ravnoteže između brzine razvoja podatkovne tehnologije i temeljite integracije koju osiguravaju normizacijski procesi te se poziva na preispitivanje postojeće prakse kako bi se industrijske grane pripremile za buduće izazove i mogućnosti.

SMART MANUFACTURING

PROČITAJTE CIJELI DOKUMENT S PREPORUKAMA

Izvor: CEN/CENELEC
Prijevod: Tatjana Majić

Dostupni su novi izvještaji i preporuke radnih skupina HLF-a

Europska komisija nastavlja objavljivati izvještaje o aktivnostima Foruma na visokoj razini o europskoj normizaciji (HLF). Novi izvještaji uključuju preporuke o normizaciji u raznim područjima i o tome kako ona može poduprijeti odgovarajuće sektore diljem Europe.

Forum na visokoj razini o europskoj normizaciji (*High-Level Forum on European Standardization*, HLF) pokrenut je u siječnju 2023. godine u vezi sa **Strategijom EU-a o normizaciji**. Cilj mu je utvrditi prioritete normizacije i podupirati zakonodavstvo i politiku EU-a te zeleno, digitalno i otpornije jedinstveno tržište. Rad se odvija u nekoliko skupina (*workstreams*), od kojih su neke već izradile izvještaje ili preporuke.

RADNA SKUPINA 4: Usklađivanje europskih i međunarodnih norma

U ovom se izvještaju ispituje odnos između europskih i međunarodnih norma i daju preporuke za rješavanje potreba tržišta EU-a. **Zaključci i preporuke Radne skupine 4 „Usklađivanje europskih i međunarodnih norma” mogu se pronaći ovdje.**

RADNA SKUPINA 6: Niskougljični cement

Novi vrste cementa sa smanjenim emisijama CO₂ ključne su za postizanje europskih ciljeva u pogledu emisija. U vezi s tim Radna skupina 6 izradila je preporuke čiji je cilj omogućiti rast inovacija niskougljičnog cementa u okviru ekološki održivih sustava. **Zaključci i preporuke Radne skupine 6 „Niskougljični cement” mogu se pronaći ovdje.**

RADNA SKUPINA 8: Pametni gradovi

Dokument uključuje ciljane preporuke za odgovarajuće dionike koje odražavaju europsku strategiju za pametne gradove što obuhvaća uključivost, demokraciju i održivost kroz proces normizacije.

Zaključci i preporuke Radne skupine 8 „Pametni gradovi” mogu se pronaći ovdje.

RADNA SKUPINA 9: Sustavi zelene električne energije

U dokumentu se daje sažetak konkretnih prijedloga za normizaciju i regulativu koji bi europskom elektroenergetskom sektoru omogućili da bude okosnica energetske tranzicije. Pristup mu je holistički jer promatra sustav iz perspektive „s kraja na kraj”. **Zaključci i preporuke Radne skupine 9 „Sustavi zelene električne energije” mogu se pronaći ovdje.**

Pokretanje CENELEC-ove radionice za izradu norma za vjetroelektrane na morima sjeverne Europe

Pokreće se nova CENELEC-ova radionica koja će se baviti energijom vjetra i ciljevima smanjenja emisija ugljika u Europi. Vizija je projekta osigurati jasnoću projektnih zahtjeva za odobalne vjetroturbine.

Energija vjetra na moru bit će važan element strukture izvora energije koja pogoduje dekarbonizaciji gospodarstva i pridonijet će sigurnoj budućnosti energije. U Europi će se tijekom sljedećih 10 godina morati znatno povećati kapacitet odobalnih vjetroelektrana. Za rast će biti nužna velika ulaganja u industriju energije vjetra na moru – ne samo u projekte već i u proizvodne kapacitete – npr. vjetroturbine, temelje, opremu kao što su plovila za instalaciju i servisiranje te luke. Do ulaganja u proizvodne kapacitete i imovinu doći će samo ako postoje izgledi za održiv portfelj projekata (tj. projekte koji će se zaista realizirati) i ako se zna koje proizvode širi lanac opskrbe treba podržati, a popis započinje vjetroturbinama.

U okviru projekta predložit će se stupanje na snagu ograničenja visine vrha lopatice vjetroagregata (*tip height*) na razdoblje od nekoliko godina, pa će dobavljačima biti poznate najveće dopuštene dimenzije proizvoda. Time će se osigurati jasnoća i potaknuti ulaganja u dodatne kapacitete u širem lancu opskrbe te osigurati dovoljno dugo razdoblje amortizacije ulaganja.

Osim toga, odobalne vjetroelektrane u radu se suočavaju s problemom kvalitete i imat će koristi od snažnijih vjetroturbina. Imat će manje početnih problema i ostvarivati veću proizvodnju čiste energije od početka rada. Sporazumom s radionice (CWA) pokušat će se riješiti problem nesigurnosti u lancu opskrbe tako što će se navesti zahtjevi za projektiranje odobalnih vjetroturbina u morima sjeverne Europe, uključujući Sjeverno more, Baltičko more, Norveško more i Irsko more. Zahtjevi za projektiranje uključuju specifikacije maksimalne visine vrha lopatice vjetroagregata i fiksnog minimalnog razmaka od vrha lopatice vjetroagregata.

Uvodni sastanak o radionici održat će se u Središnjoj upravi CEN-CENELEC-a **31. ožujka 2025. od 10.00 do 16.00 sati po srednjoeuropskom vremenu.**

Pozivaju se sve zainteresirane strane da **podnesu komentare** na nacrt Plana projekta na obrascu za komentare u nastavku tajniku radionice (NEN) Koenu Kobesu (koen.kobes@nen.nl) do **24. ožujka 2025.**

Dodatne tehničke pojedinosti potražite u nacrtu Plana projekta koji sadržava sve bitne tehničke informacije. Osim toga, komentari ili zapažanja mogu se dostaviti putem posebnog obrasca za komentare u nastavku.

Preuzmite dokumente:

- [Opis radionice i nacrt Plana projekta](#)
- [Nacrt CENELEC-ova sporazuma s radionice](#)
- [Dnevni red uvodnog sastanka](#)
- [Obrazac za prijavu za uvodni sastanak](#)
- [Obrazac za komentiranje](#)

Transformacija europskih norma uz projekt SMART

Projektom SMART CEN i CENELEC preoblikuju normizaciju! Taj revolucionarni projekt ulazi u prvu fazu i trebao bi biti u punoj funkciji do kraja 2025. godine. Projekt, koji se dugo pripremao, stručnjacima koji sastavljaju norme i korisnicima normi obećava brojne koristi.

Početna verzija alata SMART sada je dostupna za upotrebu. Zasad se u alatu SMART može odvijati proces sastavljanja norme sve do faze javne rasprave. Druga faza projekta obuhvatit će cjelokupan proces izrade norme sve do službenog glasovanja. To se može očekivati krajem 2025. godine.

Što je zapravo SMART i kako funkcionira? Nastavite čitati da biste doznali više!

Prednosti alata SMART

SMART je inovativan alat za sastavljanje norma. On usmjerava postupak izrade kroz strukturiranu skicu. Tako se stručnjaci mogu usredotočiti na sadržaj umjesto na oblikovanje. Moći će označiti najvažnije zahtjeve, pa će ih krajnji korisnici moći lako dohvatiti.

Do sada su se norme pisale gotovo kao nevezan tekst. SMART pomaže da se sadržaj norme strukturira. Na primjer, morat će se jasno utvrditi i označiti vrsta informacija (zahtjev, dopuštenje, primjer itd.), a odredbe će morati biti „pametne” (SMART – konkretne (specific), mjerljive (measurable), ostvarive (achievable), realistične (realistic) i vremenski određene (time-bound)).

Alat SMART bit će na raspolaganju za izvorne normativne dokumente CEN-a i CENELEC-a: europske norme (EN), tehničke specifikacije (TS), CEN-CENELEC-ove sporazume s radionice (CWA) i dokumente za usklađivanje (HD).

Bit će koristan i za korisnike norma. Nakon unošenja SMART norme u svoj sustav korisnici će moći automatski izvući popis elemenata koji su označeni kao važni. Time će se povećati jasnoća i pojednostavniti primjena norme. Osim tradicionalne norme u PDF-u korisnici će dobiti i sažet popis zahtjeva koje je potrebno ispuniti za sukladnost s normom.

Sve u svemu, projekt SMART velik je pomak u europskoj normizaciji jer osigurava inovativan alat za učinkovitije sastavljanje i primjenu norma. Budući da uključuje napredne funkcije, alat SMART ispunjava sve veće potrebe i sastavljača norma i korisnika, utirući put djelotvornijem procesu normizacije.

Tehnički odbori CEN-a i CENELEC-a (TC) zainteresirani za upotrebu SMART-a trebaju uputiti e-poštu na poštanski sandučić projekta SMART (smart@cenelec.eu). Dostupnost je u 2025. godini ograničena na 20 tehničkih odbora. U veljači će se održati sjednica na kojoj će se odgovarati na pitanja i pružiti dodatne informacije.

Prijavite se sada na 9. konferenciju o normizaciji kibernetičke sigurnosti

Europske organizacije za normizaciju CEN, CENELEC i ETSI, zajedno s ENISA-om, Agencijom za kibernetičku sigurnost Europske unije, sa zadovoljstvom najavljuju da su prijave za 9. konferenciju o normizaciji kibernetičke sigurnosti otvorene. Konferencija će se održati 20. ožujka 2025. u Bruxellesu i mrežno.

Na konferenciji za 2025. raspravljat će se o sljedećim temama:

- Trenutačno stanje europske normizacije – koji su trenutačni izazovi? Koja je uloga europskih organizacija za normizaciju u globalnom ekosustavu?
- Poveznice sa zakonodavstvom o kibernetičkoj sigurnosti – kako prenijeti zahtjeve iz zakona u norme? Kakva je situacija s normama u vezi s najnovijim propisima?
- Obuhvaćanje kibernetičke sigurnosti normama – koji su pristupi i procesi normizacije? Što poduzimamo u najvažnijim područjima?
- Vizije budućnosti – kamo idemo i kamo bismo trebali ići? Koji nas izazovi očekuju u bliskoj budućnosti i kako se pripremiti za njih?

Potpun program bit će dostupan u veljači. Konferencija će se održati u hotelu nhow u Bruxellesu u hibridnom formatu. Za sudjelovanje uživo dostupno je 200 mjesta koja će se popunjavati prema redoslijedu prijave. Sudionici putem interneta također će imati priliku za interakciju i uključivanje.

Registrirajte se ovdje.

ENISA, CEN, CENELEC i ETSI raduju se vašem dolasku na konferenciju. Pratite nas!

*Izvor: CEN/CENELEC
Prijevod: Tatjana Majić*

CYBERSECURITY
STANDARDISATION
CONFERENCE 2025

SAVE THE DATE!

20 March 2025

#Standards4Cyber

CEN U BROJEVIMA

stanje 2024-12-31

STATISTIČKI PODATCI ZA 2024. GODINU**1. Odbori:**

Na početku 2025. godine CEN ima 2263 (aktivna) tehnička tijela, od čega:

321	tehnički odbor
136	CEN-ovih radionica (CW)
58	CEN-ovih tehničkih pododbora
1548	CEN-ovih radnih skupina
21	CEN-CENELEC tehnički odbor
24	CEN-CENELEC radionice
62	CEN-CENELEC radne skupine
3	CEN-CENELEC-ETSI tehnička odbora
5	CEN-CENELEC-ETSI radnih skupina

2. U 2024. godini CEN je proizveo 1073 dokumenata

948	europskih norma (EN)
61	tehnička specifikacija (TS)
34	tehnička izvještaja (TR)
27	CEN-ovih sporazuma (CWA)
3	CEN-ove upute (CG)

3. Ukupan je broj dostupnih dokumenata 18 741 (kraj prosinca 2024. godine)

16 880	europskih norma (EN)
1	europska prednorma (ENV)
686	tehničkih specifikacija (TS)
16	CEN-ovih izvještaja (CR)
734	tehnička izvještaja (TR)
380	CEN-ovih sporazuma (CWA)
44	CEN-ove upute (CG)

2 872 dokumenta u pripremi krajem 2024. godine.

Izvor: <https://www.cencenelec.eu/>

CENELEC U BROJEVIMA		stanje 2024-12-31	
Ukupan broj članova		34	
Pridruženi članovi		6	
Tehnička tijela			
Tehnički odbori/pododbori		70	
TC/SC radne skupine (WG)		339	
BT radne skupine i WG		20	
UKUPNO		429	
NORME			
Ukupno norma (uključujući amandmane)		7 665	
Norme izdane u 2024.		407	
Razina istovjetnosti IEC-ovih i CENELEC-ovih norma objavljenih u 2024.			
Istovjetne IEC-ovim normama	337	78 %	
Utemeljene na IEC-ovim normama	0	0 %	
Izvorne europske norme	94	22 %	
UKUPNO	431	100 %	
Ukupna razina istovjetnosti IEC-ovih i CENELEC-ovih norma na kraju 2024.			
Istovjetne IEC-ovim normama	4786	74 %	
Utemeljene na IEC-ovim normama	423	7 %	
Izvorne europske norme	1237	19 %	
UKUPNO	6446	100 %	
Ukupno usklađenih CENELEC-ovih norma (uključujući amandmane) na kraju 2024.	1175	16 %	

Izvor: <https://www.cencenelec.eu/>

ETSI pokreće novu gransku skupinu za tehnike višestrukog pristupa za 6G mreže

ETSI je najavio osnivanje nove granske skupine za izradu specifikacija (*Industry Specification Group, ISG*) koja će se baviti tehnikama višestrukog pristupa (*Multiple Access Techniques, MAT*) za mobilne sustave 6G. Njezin će cilj biti ostvarenje granskog konsenzusa o inovativnim tehnikama višestrukog pristupa na temelju specifikacija 3GPP-a.

Skupina ISG MAT moguće tehnike kao što su ortogonalni višestruki pristup (*Orthogonal Multiple Access, OMA*), višestruki pristup s prostornom raspodjelom (*Spatial Division Multiple Access, SDMA*), neortogonalni višestruki pristup (*Non-Orthogonal Multiple Access, NOMA*) i višestruki pristup s tarifnom raspodjelom (*Rate-Splitting Multiple Access, RSMA*), kojima se poboljšava učinkovitost prijenosa u svim parametrima, npr. učinkovitosti spektra, potrošnji energije, latenciji i pravičnosti raspodjele resursa u odnosu na korisnike. U područja primjene koja će razmatrati skupina ISG MAT pripadaju pristupne točke za bežično spajanje u zatvorenom prostoru, velika urbana područja (npr. područja s velikom gustoćom potražnje) i ruralna područja. Skupina ISG MAT bit će usmjerena na silaznu stazu tehnika višestrukog pristupa za fizički sloj 3GPP radijskog sučelja.

ETSI-jeva skupina ISG MAT službeno je počela s radom na sastanku održanom 15. i 16. siječnja 2025. u Londonu s 24 sudionika iz industrije, akademske zajednice i državne uprave. Na sastanku je izabrano vodstvo: predsjednik dr. David Vargas iz BBC-a te potpredsjednici prof. Bruno Clerckx s fakulteta Imperial College London i dr. Stephen Wang iz tvrtke VIAVI Solutions.

Dr. David Vargas, predsjednik skupine ISG MAT, izjavio je: „*Tehnike višestrukog pristupa u središtu su razvoja mobilne tehnologije i smatraju se ključnom tehnologijom za poboljšanje radijskog sučelja za sustave IMT-2030. Sa zadovoljstvom pokrećemo gransku skupinu ISG MAT koja će okupiti članove iz industrije i akademske zajednice i imati ključnu ulogu u ubrzanju razvoja naprednih tehnika višestrukog pristupa za 6G mobilne sustave.*”

Područje rada i aktivnosti:

- slučajevi uporabe, scenariji primjene, ključni pokazatelji uspješnosti i metodologija evaluacije
- proučavanje struktura obrade odašiljača i prijamnika, uključujući aspekte složenosti
- proučavanje postupaka fizičkog sloja
- proučavanje izvedbe razine veze i razine sustava
- proučavanje mogućeg utjecaja specifikacije i nedostataka novih tehnika višestrukog pristupa
- dokazi konceptata, prototipovi i terenska ispitivanja.

Nova ETSI-jeva skupina izrađivat će izvješća (*Group Reports*) kojima će se 3GPP i druga granska tijela služiti u svojim aktivnostima normizacije 6G-a. Pridonijet će razvoju 6G-a kao sveprisutnog komunikacijskog sustava opće namjene koji povezuje ljude i strojeve u širokom rasponu slučajeva uporabe. Ta je inicijativa u skladu s rastućim potrebama budućih bežičnih mreža za koje se očekuje da će podupirati, među ostalim, nova interaktivna iskustva uranjanja („imerzivna iskustva“) i prevladati probleme povezivosti u područjima s visokom gustoćom potražnje. Osigurat će i učinkovitiju i pouzdaniju isporuku medijskih sadržaja (uživo i na zahtjev) putem mobilnih mreža u traženom opsegu.

O ETSI-ju

ETSI članovima pruža otvoreno okružje koje uključuje sve interesne strane i podupire pravodobnu izradu, prihvaćanje i ispitivanje globalno primjenjivih norma za sustave, aplikacije i usluge utemeljene na informacijsko-komunikacijskoj tehnologiji (IKT) u svim sektorima gospodarstva i društva. Mi smo neprofitno tijelo s više od 900 organizacija članica širom svijeta iz više od 60 zemalja na pet kontinenata. Članovi čine raznoliku bazu velikih i malih privatnih tvrtki, znanstvenih organizacija, sveučilišta, državnih i javnih tijela. ETSI je jedno od triju tijela koja Europska unija službeno priznaje kao europske normizacijske organizacije.

Za više informacija posjetite nas na <https://www.etsi.org/>

Kontakt

e-pošta: Press@etsi.org

Izvor: ETSI
Pripremila: Alica Glavaš
Prijevod: Tatjana Majić